

ציוני החודש

מנצחון המגינים להסתערות הבונים

ב. גר

מעין הסכסס ששחרר את סוריה והלבנון מתלות בצרפת.

כך נסללה הדרך לשיחת רודוס ולמשאומתן עם שאר ארצות ערב. בשעת כתיבת הדברים לא נסתיים עדיין המשאומתן ברודוס ואין לדעת אם יגיע לטיוח חיובי. אך עצם פתיחתו של המשאומתן חוללה מיפנה רציני בזירה המדינית של הסכסוך הארצישראלי. מצרים, הגדולה והחזקה שבארצות ערב, בעלת הצבא החזק שבצבאות אשר פלשו לארץ-ישראל, המדינה הראשה של הליגה הערבית ומקום מושבן של הליגה ושל „הממשלה הכל-פלשתינאית“ מיסודו של הנ' אמין אל-חוסייני, שיצאה ב־15 במאי למסע כיבוש לארץ-ישראל כדי „להחזיר שם את הסדר על כנו“ על-ידי מיגורה של מדינת ישראל וסרבה בעקשנות להיכנס לכל משאומתן עם המדינה היהודית נאלצה לפתוח במר"מ ישיר עם מדינה זו לאחר שניגפה לפניה בשדה הקרב. הסכמה זו למשאומתן כמות הכרה במדינת ישראל. וההיגיון והמצב מהייבים כי כשם שלפנים התחרו ביניהן מדינות ערב בתקיפות דחיתן כל רעיון על השלמה עם מדינה יהודית אפשר שתהיינה מוכנות מעתה להקדים זו את זו בהכרתה.

השלב הראשון של המשאומתן הביא למדינת ישראל הצלחה מדינית נוספת. ממשלת מצרים נאלצה לזנוח את עמדתה המוצהרת, כי לא ייתכן שום משאומתן על שביית-נשק כל עוד לא הגשים הצבא היהודי את צו הנסיגה של מועצת הבטחון מ־4 בנר במבר ככתבו ובשלימותו. היא הסכימה לדיון צמוד בהחלטות 4 בנובמבר ו־16 בנובמבר ומשלחתה לא יכלה לעמוד עוד על תביעת הנסיגה. כאשר משלחת ישראל ומשלחת מצרים הסכימו ביניהן שצו הנסיגה של מועצת הבטחון הוא בבחינת הלכה ואין מורין כן, הכירה מצרים, כהוראת הסדר צבאי של שביית-נשק, בשלטונה של מדינת ישראל בנגב כולו, תוך מן הרצועה הצרה לאורך הים התיכון שבין עזה ורפיח. במידה שהדבר תלוי בה, ויתרה, איפוא, ממשלת מצרים לא בלבד על חלום מיגורה של מדינת ישראל

מלחמת ישראל לעצמאותו נכנסה שוב למזל עליה. למזל הצלחות צבאיות ומדיניות מכריעות. הנצחון של צבא ישראל במערכה האחרונה בנגב, האבדות הרבות שסבל הצבא המצרי באנשים ובציוד ואשר הפחיתו במידה רבה מאוד את יכולתה של מצרים לעמוד במערכה צבאית רצינית בתקופה הקרובה. חזירתו העמוקה של צבא ישראל לשטח מצרי ברדיפתו אחרי הצבא המצרי המובס, מסעותיו במדבר סיני ופעולות ההרס שעשה בבסיסים המצריים באין מפריע עד אשר נסוג וחזר לגבולו. והידיעה שלא בלחץ הצבא המצרי נסוגו חיילי ישראל וכי צבא מצרים לא היה מסוגל להדוף אותם מעבר לגבול ואף לא היה בכוחו לעמוד בפניהם אילו החליטו להתקדם — כל אלה חוללו מיפנה רב בעמדת מצרים. על הגורמים הצבאיים נוספו גורמים מדיניים. כימי הפעולות האחרונות בנגב עמדה ממשלת מצרים בלחץ כפול שפעל בשני כיוונים מנוגדים. הממשלה הבריטית לחצה עליה להמשיכת המלחמה והיתה מוכנה להושיט לה עזרה בשכר בקשת עזרה. על כל המשמעות הפוליטית והמסקנות הפוליטיות של בקשת עזרה כזאת לגבי התפתחות יחסי בריטניה-מצרים בעתיד, ממשלת ארצות הברית שחששה להתפשטות הסכסוך הארץ-ישראלי ולאפשרות של סיבוכים בינלאומיים במקרה של התערבות בריטית בסכסוך לחצה על ממשלת מצרים לסיום המלחמה או, לפחות, לשביתת-נשק ממושכת ויציבה. הכתוב השלישי שהכריע בין שני גורמי הלחץ המנוגדים היה צבא ישראל בהסתערותו המוחצת ובנסיגתו המהושבת מעבר לגבול. ההסתערות הוכיחה להם, כי הברירה העומדת לפניהם היא לא בין סכנת כיבושים ישראליים לבין הגברת התלות בבריטניה אלא בין אפשרות של שלום הוגן אשר לא יסגע בשלימותה הטריטוריאלית של מצרים לבין הגברה ודאית של התלות בלנדון. יתר על כן: משסילקה החזרתו של הצבא היהודי לשטח ארץ-ישראלי את המעצורים להפעלת לחץ אמריקני על מצרים נתגלתה לממשלה המצרית אפשרות התימ" רון בין שתי מעצמות המבקשות השפעה עליו —

מיים והדתיים אשר הוקרבו עד כה על מזבח „האחידות“, יתר על כן: הקמת המדינה היהודית, משטרה המתחדש, המלחמה בה והתבוסה במלחמה מחישים ומחריפים את משבר המשטרים הערביים שעליהם נתבססו אחידות הגוש והשלטון הבריטי נגי יחד. מדינות ערב תהיינה טרודות בשאלותיהן הפנימיות ובמידה שיהא צורך בשסתום לניגודים הפנימיים ולסכנות הפנימיות יכוון המרץ בשנים הקרובות לא נגד המדינה היהודית אלא נגד מדינות ערביות יריבות ונגד אנגליה. גם בממשלה הבריטית התגברה ההכרה, כי יש צורך באוריינטציה פוליטית חדשה במזרח התיכון לשמירה על שארית השפעתה באזור זה מכוחות מתמרדים בכל ארצות המזרח, מהתחרות ההשפעה האמריקנית ומאפשרות ההשפעה הסובייטית, ובתוך כל אוריינטציה חדשה כזאת מופיעה עכשיו ארץ־ישראל היהודית לא עוד כאוביאקט לפיתוי מדינות ערביות אלא כערך עצמאי וגורם עצמאי. עדיין לא הגענו לקץ המסע. המלחמה עדיין לא נסתיימה ועלולה להתחדש, ביתר שאת ובתוספת סכנות, ועדת הפיוס שתבוא ודאי תשמש מכשיר לנסיגות חדשים להחזיר את הגלגל אחורנית ולהשיג באמצעים דיפלומטיים את אשר לא הושג בכוח הנשק. אך ההיאבקות על עתידה של מדינת ישראל ועל מעמדה במזרח הועתקה הרחק לתוך אדמת האויב.

הסיכוי הממשי הראשון לסיום המלחמה בשיחות רדום — וסיכוי זה לא ייעלם גם אם שיחות אלה תיכשלנה — נתגלה לאחר שצבא ישראל תיקן במידה מכרעת את המעוות האסטרטגי של גבולות 29 בנר במבר, בצפון ובדרום נעלם האבסורד האסטרטגי של „נקודות החיתוך“ אשר קרעו את מדינת ישראל לשלושה גזרים. גבולות 29 בנובמבר נמתחו מתוך הנחה של פתרון שאלת ארץ־ישראל בדרכי שלום ומתוך תקוה ששיתוף־הפעולה הכלכלי בין המדינה היהודית לבין המדינה הערבית יסיר לתמיד את סכנת המלחמה בין המדינה היהודית לבין כל מדינות ערב. משהתברר, כי ההנחה הזאת היתה מוטעית התכלטה הסכנה בגבולות אלה ממיסים על המדינה היהודית. המטרה האסטרטגית שמציג לעצמו כל צבא פולש — ביתור אדמת הנתקף וצבאו לאיים מבודדים — ניתנה מראש כנקודת־מוצא לכל צבא ערבי שירצה בוסן מן הזמנים לפלוש לארץ מראש. שלושת התלקים שמהם הורכב שטח המדינה היהודית בהחלטות 29 בנובמבר לא בלבד בודדו זה מזה, שנים מהם — הצפוני והדרומי — היו מוקפים שטחים ערבים מארבע רוחות והבתר הצפוני הצר לא יכול לשמש בסיס להגנה. הבתר השלישי — אזור התוף — היה מוקף משלוש

אלא אף על חלום קיצוצה, לגבי שטחי ישראל הגובלים באדמתה. ואינו דין שלא תוכל להציג תביר עות טריטוריאליות לגבי שטחי־מריבה שאינם גובלים בה.

ההתפתחות החדשה בארץ־ישראל מפוררת את הליגה הערבית. שני דברים שבשטח מדיניות מעשית ואקטואלית הם שליכדו את החבר הערבי: ההתנגדות לציונות ודהיית סידורו של החשבון הפנימי בין מדינות ערב עד לפתרונה של בעית ארץ־ישראל לטובת הערבים. שאלת ארץ־ישראל שימשה שסתום לכל הניגודים שבין ארצות ערב וכל מדינה משכנותיה קיוחה כי בבוא היום, כאשר תוסגר ארץ־ישראל לערבים, תיפול הארץ שבמערב הירדן, כולה או חלקה, בידה וביטול המנדט הבריטי וחיסול הציונות יהיו עשויים ליצור אווירה נוחה להגשמת תכניותיה המדיניות. הקמתה של מדינת ישראל ומהלך המערכה הצבאית בארץ הכופה על מדינות ערב את ההשלמה עם קיומה של „המדינה הציונית“ נוטלים מן הליגה הערבית את המלט שליכד אותה בעבר, ובהתקרב שעת ההכרעה בגורל האזורים הערביים של ארץ־ישראל, פרצה בגלוי המריבה בין ארצות ערב, והתפורר ונפל טיח אחדותן, משבר עמוק מוצע את חייהן הפנימיים של כל ארצות ערב. מפורר ומוטט את מערכת הכוחות המדיניים במרחב הערבי. הקמת המדינה היהודית ונצחונה עשויים לפתוח תקופה של מערך כוחות חדש בתוך עמי ערב ולא מן הנמנע הוא שתהליכים חדשים בעולם הערבי יעלו סיכויים חדשים לשיתוף פעולה בין מדינת ישראל ושכנותיה ויחישו את התגשמותם.

הקמת המדינה היהודית ונצחונותיה גרמו לתמונה במדיניות הבריטית במזרח התיכון. אף היא היתה בנויה במידה מכרעת על הליגה הערבית יצור כפיה ואף לגביה שימשה ארץ־ישראל יתד מרכזית, נושא קבוע להסתח דעתם של ממשלות והמוני עם מן השאלות השנויות במחלוקת בין מדינות ערב לבין בריטניה, נושא קבוע להכסתת פיצויים לכל מדינה חלף תביעותיה כלפי בריטניה שאינן באות על סיפוקן ומלט המלכד את אחידותו של הגוש הערבי המוסלמי־הסוני, אחידות ששימשה יסוד מסד לשלטונה של בריטניה במזרח התיכון. כל הבנין הזה מתמוטט עתה. האחידות המדומה של המרחב הערבי נבקעת ללא תקנה על־ידי הקמת מדינה יהודית במרכזו, כגשר המאחד את אסיה עם אפריקה. על אף הנסיגות הנראשים להציל את שארית הגשר ציי ניתוק דרום הנגב ממדינת ישראל אין להציל את האחידות הזאת. ועוד: קיומה של מדינה יהודית דינאמית ונצחונה הצבאי על מדינות ערב בשורה הם למיעוטים הלאר

טורית עצומה, הכרת האחזקות הזאת לא אל כולן הגיעה. מבחינה זו מדויג ביותר המשבר שעדיין לא חוסל במגביית המאחדות באמריקה הצפונית, משבר שטקרו בחוסר יכולתה הציונית לשלב במפעל הקוני סטרוקטיבי הגדול חוגים נרחבים שזועת השואה ובשר רת המדינה הצמידו אותם לתפקידים הגדולים של הציונות בשנים אלה, ובחוסר יכולתם של חוגים אלה להשתלב לתוך התנועה העממית הגדולה, אשר עזרה לישוב להביא את המפעל הציוני עדה'לום, הישוב חייב עתה להתחיל במסע-כיבוש גדול אל הגולה — הגולה העולה והגולה המעלה גם יחד, כדי להבטיח את הצ' שמתו של התהליך הגדול של קיבוץ גלויות.

•

זה הרקע האובייקטיבי של תנאים ותפקידים במער רכת הבחירות במדינת ישראל, כשהישוב עומד לב- חור את האספה המכוננת וציבור הפועלים מתכונן לבחירת המוסדות המרכזיים של ההסתדרות, אין ספק כי השנים הקרובות, בהן יפעלו המוסדות העומדים עכשיו לבחירה, יהיו שנות השתקעות בתפקידים של מדיניות הפנים, ניסוחי התפקידים הגדולים של מדיניות הפנים שבמצעי המפלגות השונות אינם מגלים הבדלים עקרוניים עמוקים, שום מפלגה אינה יכולה להתעלם מציווי קליטת העליה הגדולה והבנין הכהיר, אין חילוקי-דעות בדבר ההכרח שבקביעת משטר של בטחון סוציאלי בישוב וההבדלים אינם אלא בשיטה שלפיה יוקם ויפעל המשטר הזה, כל המפלגות, מן השמאל הקיצוני ועד הימין הקיצוני, טוענות למש' טר דמוקרטי-פרלמנטרי במדינה ומבטיחות להלחם לחירות האדם בישראל, ועל הבהור להבחין, איזוהי המפלגה שמשטר החירות הפוליטית הוא מעיקרי אמונתה ואיזוהי היא המפלגה הרואה במשטר כזה הכרה שאין להתגבר עליו, או את ההסתמכות עליו כסכסס למען תוכל להפכו על פיו כשתחזק ידה, ולה' קים שלטון דיקטטטורי של מפלגה אחת, פרולטרית- מעמדית או ימנית על-מעמדית כביכול, לא מצעי המפלגות בלבד קובעים את ההבדלים שביניהן אלא הדרך שעברו עד כה ובה הוליקו או התימרו להוליק את הישוב והתנועה הציונית והדרך שבה הוליקו או ביקשו להוליק את המדינה בשנת הקמתה, לא המצע של המפלגה בלבד נתון להערכת הבורח ולהכרעתה, אלא הדרך והתוכן, המגמה והפעלתה, כך בבחירות לאסיפה המכוננת, וכך, במידה לא פחותה ממנה, בבחירות לוועידת ההסתדרות, שצריכות להשלים את מערכת הבחירות הראשונה ולהבטיח חוסר-שדרה מדיני וממשי של המוני פועלים מאורגנים לפעולות הבנין והקליטה במדינה שתבוצר, ומישענת ציבורית פעילה ומפעילה להנהגת המדינה.

רוחנותיו. ירושלים העברית היתה אי בתוך שטח ערבי הנתון לשלטון בינלאומי, המלחמה תיקנה את המעוות הזה. שטח המדינה היהודית הוא עכשיו שטח רצוף — ואף על פי כן לא נפתרו כמה בעיות בטחון מטרידות, במיוחד בעית המסדרון הצר שלאורך החוף בשרון ותיקון המעוות הזה הוא תפקיד מדיניותנו. התפתחות המשאומתן היא שתקבע את הדרכים להגשמת התפקיד הזה.

אך לא תהיה זו אלא אשליה אם נגית שתיקוני גבולות יהיה בהם כדי להציב את בטחון המדינה על יסודות מוצקים. הגבול המדיני של מדינת ישראל ערכו העיקרי בהבטחת האפשרות של מילוי השטח הריק בישוב יהודי כעל כושר יצירה והגנה, שום גבול מדיני לא יוכל לשמור על שטחים שיעמדו בריקותם. במידה שהארכת המלחמה הזאת, על קרבותיה ועל ההפוגות הארוכות שבין הקרבות, פוגעת באפשרויות האיכלוס המהיר של שטחי ארץ שוממים או שטחים שהתרוקנו, מתנגש הצורך הדחוף לתקן מעוות שעדיין לא חוקן בצורך דחוף לא פחות לבצר ולחזק את התיקונים שהושגו ולמלא אותם תוכן ממשי, והכרח קליטתה המהירה של עליית ההמונים הגדולה מעלה את התביעה להפנות את המאמץ הלאומי הגדול לתפקידי הבנין וההתישבות, ודאי, אין הבחירה הזאת תלויה בנו, אין לדעת את קצב ההתפתחות בעולם הערבי, שמגמתה ברורה — להשלמה עם מדינת ישראל, אין לדעת, אם לא יתגבר עוד במדיניות הבריטית הרצון לעשות נסיונות נוספים לשינוי מגמת ההתפתחות במזרח על ידי הארכת המלחמה בארץ-ישראל, וחוקה על מדינת ישראל שתדע לעמוד במערכה, אם המשכחה תיכסה עליה, כשם שעמדה בה בשנת 1948, אך גם אם ייגזר על המדינה להוסיף ולשקע כוחות עצומים במערכה הצבאית, שוב אין היא פטורה מן החובה ומן ההכרח לפתוח בהסתערות גדולה בחזית הבנין, ההתישבות וקליטת העליה, סימן ראשון לכך היא ראשית השחרור של חיילים מן הצבא במספרים ניכרים, אשר תחזיר למשק חלק מכותות העבודה שהמלחמה גולה ממנו בהכרח, שחרורים ראשונים אלה מקרבים את שעת הגשמתו של התפקיד הגדול ששמו קליטת החיילים המשוחררים מתוך שילוב עם תפקיד קליטת העליה.

מצב זה מעלה מתחדש את חשיבות התהליכים הפנימיים בתנועה הציונית ובהמוני הגולה הקרואים ליטול על עצמם חלק מכריע מעול התפקידים הקוני סטרוקטיביים של מפעל הקמת המדינה רבת-העם וקיבוץ הגלויות, גולות מתחילות לעינינו בדרך התמר גית המהירה, גולות שתורן לעלות לא הגיע — זואלי גם לא יקדים להגיע — נושאות עתה באחריות היס'